

Výjezdní doložka aneb „pachatel jako československý občan“

JAROSLAV SUK

Já sám jsem o ni ani nikdy nežádal, to se jaksí vědělo, jestli je šance, nebo není šance k výjezdu do ciziny. Do jakékoliv ciziny, nejen nepřátelské. Obyvatelstvo bylo pod kontrolou, za plotem. Stát jako jedno velké vězení. Kdo chtěl, ten mohl dostat cestovní pas. Možná. Ovšem pas nestačil. Na každou cestu, do jakékoliv ciziny, se dávalo do pasu razítko - výjezdní doložka. A na něm stálo, kam a na jak dlouho se dotyčnému povoluje výjezd. Dnes by se řeklo, že to bylo pěkně korupční prostředí.

Uliční výbor KSČ u nás v Modřanech, sestávající zejména z drbavých babek, projednával jednou takovou žádost o výjezdní doložku. Bydleli jsme hned naproti přes chodbu, protože hospoda, která patřila rodině mé ženy, byla po roce 1948 znárodněna, v roce 1962 sebrali rodině i celý domek, ve kterém byla umístěna (od té doby museli platit nájem ve svém domě), a ji samu pak předělali na agitační středisko. Slyšel jsem jednou jejich diskusi, když jsem se zrovna vrátil z vězení a instaloval jednou večer na chodbě skříňku pro propanbutanovou bombu.

- Sedláčková? Která to je?

- Jo, ta na rohu! To je tamta, co bydlí na hromádce s tím Frantou!

- A kam že to chce jet? Do Jugoslávie?

- Tý bych to nepovolila. Ta se mi nezdá.

Člověk musel být zadobře s bábama z uličního výboru a tvářit se přívětivě na libového frajera ze závodního výboru SSM a na představitel ROH atd. atd. A stejně si nemohl být ničím jist. A to nebylo všechno, podmínkou doložky byl devizový příslib. Protože občan musel mít nějaké prostředky, když vyjel ven. V tvrdých valutách.

Byla to taková almužna, kterou stát vyměnil v neférovém kursu. Víc nesměl mít občan u sebe a nic si nesměl ponechat, na to zas byl Tuzex. Samozřejmě se předpokládalo, že občana bude někdo venku vydržovat. Ale nesmělo se to. Na to byly paragrafy, např. § 146 trestního zákona zněl: *Kdo způsobí devizovému hospodářství větší škodu tím, že jedná proti předpisům o devizovém hospodářství, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo nápravným opatřením nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.* Judikát to pak ještě rozvádí, třeba takto: *Pokud devizový tuzemec kupuje od cizinců cizí valuty, jedná proti předpisům o devizovém hospodářství.* Trestné bylo i vyvázet československé peníze do zahraničí. Nebo uvést nepravdivé údaje při prodeji cizozemských peněz (rozumí se Státní bance) - § 147 trestního zákona. Předpokládalo se *jednočinný souběh s § 203 - příživnictví* (tj. trestný čin nebýt zaměstnán u státu) a veksláctví, vydělávání si na

živobytí malou soukromou bankou. Právní situace plodila trestné činy.

Totíž na pas s výjezdní doložkou a s devizovým příslibem se dalo vyjet, pokud vám to všechno nesebrali ještě předtím, třeba i na hranici. Ale pak jste se taky museli zase vrátit ve lhůtě určené na doložce. Na to byl zas § 109 - nedovolené opuštění republiky, který zahrnoval i pachatele, jímž byl *občan, který bez povolení zůstane v cizině.* Judikát poučoval: *Trestný čin podle § 109 odst[avec] 2 tr[estního] z[ákona] není tr[estným] činem trvajícím. Je dokonán okamžikem uplynutí doby, po kterou má pachatel jako čs. občan povolen pobyt v cizině, pokud má současně úmysl buď vůbec nebo po delší dobu se nevrátit na území ČSSR.*

Něco jiného byla akce „Asanace“, kdy vystěhování nežádoucích osob bylo žádoucí. U mě se jim to podařilo. A pak po dlouhých osm let zakazovaly úřady matce cestu za námi do ciziny. Vysvětlení: *Cesta není ve státním zájmu.* Na dotazy o vysvětlení chodila stereotypní odpověď: *Cesta není ve státním zájmu, protože není v zájmu státu.* Zákaz kontaktu s příbuznými byl tedy dalším trestem. V papírech jsem později našel konkrétní osobu, která stála za všemi zákazy: všude byl podepsán důstojník nedůstojné StB Oldřich Mézl.

Někdo to dělat musel, řekne asi dnes.